

ОЛЕСЕНКО

Інна Сергіївна

InnaOlesenko@gmail.com

аспірант, Київський
національний торговельно-
економічний університет

УДК 336.201.2:658.1(045)

ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ: СУТНІСТЬ ТА РОЛЬ

SOLVENCY OF THE ENTERPRISE IN THE FINANCIAL SECURITY IM- PLEMENTATION SYSTEM: ITS ESSENCE AND ROLE

У статті на основі вивчення еволюції концепцій платоспроможності підприємства та компаративного аналізу підходів до її тлумачення виокремлено основні сутнісні ознаки платоспроможності, обґрунтовано сутність поняття «платоспроможність», розмежовано поняття «платоспроможність» та «ліквідність». Обґрунтовано, що в умовах розвитку стейкхолдерського підходу платоспроможність виступає не лише харак-теристикою фінансового стану підприємства, а є узагальнюючим інди-катором фінансових інтересів стейкхолдерів, важливою детермінантою фінансового потенціалу та рівня фінансової безпеки.

В статті на основі изучения еволюции концепций платежеспособности предприятия и сравнительного анализа подходов к ее толкованию выделены основные сущностные признаки платежеспособности, обосновано сущность понятия «платоспроможність», разграничены понятия «платоспроможність» и «ліквідність». Обосновано, что в условиях развития стэйкхолдерского подхода платежеспособность выступает не только характеристикой финансового состояния предприятия, а является обобщающим индикатором финансовых интересов стэйкхолдеров, важной детерминантой финансового потенциала и уровня финансовой безопасности.

Predicated by the study of the evolution of solvency concepts' of the enter-prise and the comparative analysis of the approaches to its interpretation, the most essential features of solvency have been outlined, the essence of the «solvency» concept has been substantiated, likewise the concepts of «solvency» and «liquidity» have been differentiated within current article. It has been proved that in the conditions of stakeholding approach development, the solvency is not only a characteristic of the financial state of the enterprise but it also operates as a generalizing indicator of stakeholders' financial interests and as a crucial determinant of the financial potential and financial security level.

Ключові слова: ліквідність, платоспроможність, платоспроможність підприємства, грошові кошти, активи, короткострокові зобов'язання, довгострокові зобов'язання, фінансування операційної діяльності, фінансова безпека, фінансові інтереси

Ключевые слова: ликвидность, платежеспособность, платежеспособность предприятия, денежные средства, активы, краткосрочные обязательства, долгосрочные обязательства, финансирование операционной деятельности, финансовая безопасность, финансовые интересы

Keywords: liquidity, solvency, solvency of the enterprise, cash, assets, short-term liabilities, long-term liabilities, financing of operational activity, financial security, financial interests

ВСТУП

На даний час діяльність українських суб'єктів господарювання ускладнюється тривалою кризою несплати, зростанням кредиторської та дебіторської заборгованості, недосконалим податковим законодавством, скороченням виробництва, гострим дефіцитом фінансових ресурсів. Високий рівень конкуренції, волатильність фінансових ринків, недоступність джерел залучення фінансових ресурсів внаслідок високої

вартості банківських кредитів та нерозвиненості фондового ринку створюють високі потенційні загрози для функціонування підприємств. Одним з проявів таких загроз та неможливості їм протистояти є втрата необхідного рівня платоспроможності та банкрутство підприємств. Негативні тенденції у динаміці рівня платоспроможності підприємств констатуються науковцями [26] та практиками. Така ситуація потребує вдосконалення підходів до управління платоспро-

можністю, як важливою характеристикою стану фінансової безпеки підприємства та актуалізує питання обґрунтування теоретичних основ побудови цього процесу на підприємстві.

Питанням обґрунтування теоретичних основ та практичних інструментів забезпечення платоспроможності підприємства присвячено цілу низку досліджень. Проте, їх огляд дозволяє констатувати наявність дискусій як у визначенні змісту поняття, так і у виборі оцінних показників. Так, у роботах закордонних вчених Й. Ворста та П. Ревентлоу [5], Дж. Деппалленса та Дж. Джоборда [1] платоспроможність розглядається як здатність витримувати збитки. У дослідженнях Ванісвої А.Р., Васьковської Я.В., Гавришко (Гудзь) Н.В., Гудзь О.С., Єфімової О.В., Іващенко В.І., Ковальова В.В., Ковальчук Т.М., Колчиної Н.В., Костирко Р.О., Крейніної М.М., Лагуна М.І., Лахтіонової Л.А., Легченко О.А., Непочатенка О.А., Серединської В.М., Уткіна Е.І., Федоровича Р.В., Тарасенко Н.В., Шеремета А.Д. обґрунтовуються різні позиції щодо строковості зобов'язань, видів активів для їх погашення, інструментів забезпечення операційної діяльності, що у підсумку відображається на трактовках сутності поняття платоспроможності підприємства.

Дослідженню теоретичних основ та методів оцінювання платоспроможності підприємств торгівлі присвячені роботи: Бланка І.О., Власової Н.О., Лігоненко Л.О., Мазаракі А.А., Мниха Є.В., Ситник Г.В., Смірної П.В., Ушакової Н.М. Завдяки дослідженням цих вчених сформовано підґрунтя для подальших наукових розробок в сфері управління платоспроможністю підприємства.

Вивчення та компаративний аналіз опублікованих робіт дозволяє констатувати:

- (1) відсутність єдиного підходу серед науковців до визначення змісту поняття;
- (2) варіативність підходів до структуризації видів та рівнів платоспроможності підприємства;
- (3) однозначного розмежування цього поняття з терміном «ліквідність»;
- (4) дискусійність пропозицій щодо вибору індикаторів оцінювання рівня платоспроможності підприємства та їх систематизації;
- (5) відсутність системних досліджень, які висвітлюють теоретичні основи управління платоспроможності в контексті формування системи фінансової безпеки підприємства.

МЕТА РОБОТИ

На основі дослідження еволюції поняття «платоспроможність», компаративного аналізу підходів різних науковців до його визначення надати комплексну характеристику сутності платоспроможності та визначити її роль у формуванні фінансової безпеки підприємства.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою статті є праці вітчизняних та закордонних науковців і практиків, матеріали періодичних видань, нормативно-правові документи.

При проведенні дослідження використано методи: ретроспективний аналіз, компаративний аналіз, групування, узагальнення.

РЕЗУЛЬТАТИ

Розвиток підходів до розуміння платоспроможності відбувався по мірі становлення товарно-грошових відносин та концептуалізації фінансової науки. Еволюція цього процесу та його періодизація представлена у табл. 1.

Таблиця 1

Еволюція концепцій платоспроможності [складено на основі [2]]

№ п/п	Період	Розуміння сутності поняття «платоспроможність»
1	2	3
1.	XV-XVI ст.	Наука про фінанси відокремилася у самостійну сферу знань. Здійснювалися перші спроби системного викладу основ фінансового управління, почалося дослідження державного бюджету та податків. Під платоспроможністю починають розуміти здатність фізичної особи сплачувати податки.
2.	XVIII ст.	З появою поняття чистого доходу було здійснено перехід від розуміння платоспроможності як пожертвування до його об'єктивного тлумачення, пов'язаного з чистим доходом. Зміст поняття платоспроможність став ширшим і глибшим та означав не лише здатність сплатити податки, але й задовольнити інші зобов'язання.
3.	кінець XIX ст.	«Платоспроможність» як економічну категорію почали використовувати банкіри США, які вимагали від своїх клієнтів надання фінансової звітності з метою визначення їх кредитоспроможності.
4.	20-ті рр. XX ст.	Почали розглядатися такі проблеми як залежність платоспроможності від ліквідності активів, співвідношення різних за ступенем ліквідності активів, кредиторської і дебіторської заборгованості, власних і позикових засобів тощо.
5.	30-60-ті рр. XX ст.	Проблема фінансової стійкості та платоспроможності активно обговорювалася. На державний банк та, частково, на фінансові органи було покладено завдання надавати активну допомогу в усуненні порушень платіжної дисципліни. Збитковість і неплатоспроможність господарюючих суб'єктів, яка існувала в межах адміністративно-командної системи, не вела до банкрутства, оскільки їх цим або іншим способом «виручали» вищестоящі організації або банківська система.

1	2	3
6.	60-80-ті рр. XX ст.	У дослідженнях економістів-фінансистів А.Бірманна, П.Бунича, Г. Базарової, В.Сенчагова, С.Ситаряна та ін. – піднімалися питання про співвідношення виручки від реалізації продукції і витрат, про особливості платежів та неплатежів, здійснювалися спроби розглянути механізм платоспроможності в межах впровадженого тоді повного господарського розрахунку.
7.	90-ті рр. XX ст.	В період переходу до ринкової економіки і кризи платежів, знову звертається увага на проблему платоспроможності підприємств і виникає нагальна необхідність подальшого вивчення даного поняття у вітчизняних дослідженнях. В закордонній практиці розширюється поняття платоспроможності як складової фінансової рівноваги, зміщуються акценти від статичної до динамічної платоспроможності
8.	початок XXI ст. (сучасний етап)	Платоспроможність розглядається як основа фінансової стійкості підприємства, фінансової рівноваги, характеристика фінансового потенціалу та фінансової безпеки підприємства

Ретроспективний аналіз підходів до визначення платоспроможності дозволяє зробити висновок про розширення трактовки цього поняття, посилення його ролі у забезпеченні фінансового розвитку підприємства.

Сучасні дослідження також демонструють варіативність підходів у висвітленні сутності поняття «платоспроможність».

Так, в Економічній енциклопедії (за загальною редакцією Мочерного С.В.) [8] платоспроможність трактується як здатність держави, юридичної і фізичної особи своєчасно і повністю виконувати свої платіжні зобов'язання, що витікають з торгових, кредитних або інших операцій грошового характеру, тобто ототожнюється виключно з можливістю виконання зобов'язань безвідносно джерел їх покриття.

Згідно Методичних рекомендацій щодо аналізу фінансово-господарського стану підприємств і організацій Державної податкової адміністрації України, платоспроможністю (ліквідністю) підприємства називається його здатність проводити платежі наявними коштами, або такими, що безперервно поповнюються на рахунок його діяльності [22]. Таким чином, демонструється залежність платоспроможності від наявних запасів грошових коштів та потенційних позитивних грошових потоків.

Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку визначають, що «платоспроможність стосується наявності грошових коштів упродовж більшого періоду часу для вчасного виконання фінансових зобов'язань» [23], а Інструкцією «Про порядок регулювання і аналізу діяльності комерційних банків» встановлено, що «платоспроможність – здатність юридичної або фізичної особи своєчасно та повністю виконувати свої платіжні зобов'язання» [12]. Схожої позиції дотримуються Є.В. Мних [24], Р.О. Костирко [16], П.В. Смірнова [25], Т.М. Ковальчук [14], Н.В. Колчина [15], В.В. Ковальов [13], Л.А. Лахтіонова [19]. Проте, варто зазначити, що платоспроможність слугує не тільки здатністю терміново погашати зобов'язання в певний момент оцінки за рахунок наявних коштів, а й здатністю підприємства забезпечити утворення грошових потоків, що за обсягами і термінами відповідатимуть зобов'язанням та платіжним потребам підприємства.

М.Н. Крейніна [17] розширює визначення сутність платоспроможності, визначаючи її як «наявність у підприємства коштів, достатніх для сплати боргів за

всіма короткостроковими зобов'язаннями й одночасно безперебійного здійснення процесу виробництва та реалізації продукції». Автор стверджує, що наявність певної суми коштів на ту або іншу дату ще не є критерієм оцінки платоспроможності підприємства. Інша справа – зміна суми грошових засобів за певний період і причини, що викликали цю зміну. Тобто, потрібно визначити, які види діяльності та які елементи активів і пасивів сприяли приросту або зменшенню коштів, і у якій мірі. Визначивши це, можна зрозуміти, у якому напрямі необхідно змінити активи і пасиви, щоб суми грошових коштів збільшилися.

Виходячи з вищенаведених визначень постає дискусійне питання, куди віднести довгострокові зобов'язання, термін сплати яких не підійшов, а коли настане, то вони відобразатимуться у складі короткострокових зобов'язань. Адже термін сплати довгострокових зобов'язань може увійти у короткостроковий період. Звісно, вони так чи інакше підлягають погашенню.

О.В. Єфімова [9] вважає, що платоспроможність – це «...здатність підприємства розраховуватися по своїх довгострокових зобов'язаннях. Відповідно, платоспроможним є підприємство, активи якого більші, ніж зовнішні зобов'язання. Можливість погашати свої короткострокові зобов'язання є ліквідністю. Підприємство є ліквідним, якщо воно здатне виконати свої короткострокові зобов'язання, реалізувавши наявні активи». Подібної трактовки дотримується Е.А. Уткін [28], який стверджує, що платоспроможність – здатність підприємства вчасно й повністю розраховуватися за своїми довгостроковими зобов'язаннями.

Думки вчених на рахунок терміновості погашення зобов'язань, що впливає на стан платоспроможності підприємства розділилися, однак вже у визначенні А.Д. Шеремета [30] вказано, що платоспроможність необхідно розглядати з позиції здатності покривати усі свої зобов'язання (короткострокові та довгострокові) за рахунок загальної вартості активів.

Деякі науковці, розглядаючи платоспроможність підприємства, не акцентують увагу на строковості зобов'язань, а визначають її як спроможність виконувати зобов'язання в цілому. Так, Р.В. Федорович, В.М. Серединська, О.М. Загородна [29] визначають платоспроможність як готовність підприємства своєчасно виконувати свої платіжні зобов'язання.

Схожій позиції дотримуються Я.В. Васьковська [4], Н.В. Тарасенко [27], В.І. Іващенко та М.А. Болух [11].

Науковці Гавришко Н. та Ярошук С. [6] висвітлюють визначення поняття платоспроможності як абсолютної ліквідності, тобто такого стану ресурсів підприємства, коли воно володіє на певний момент коштами, достатніми для оплати всіх зобов'язань. На наш погляд, такий підхід відображає лише один з видів платоспроможності та суттєво обмежує його зміст.

Західні науковці Дж. Депалленс та Дж. Джоборд [1] стверджують, що платоспроможним є те підприємство, у якого позитивні оборотні засоби. Тобто, на думку вчених, платоспроможним є підприємство, котре має власні джерела оборотних засобів. Проте, необхідно зважати і на ліквідність активів, тобто наявність власного оборотного капіталу не є гарантією вчасного виконання зобов'язань. Ця характеристика, на наш погляд, не є визначальною у формуванні змісту платоспроможності підприємства.

Й. Ворст та П. Ревентлоу визначають платоспроможність підприємства як «здатність витримувати збитки» [5]. Важливим у цьому визначенні є те, що мається на увазі не лише погашення зобов'язань підприємством, а ще й існування деякого потенціалу чи резерву, який би дав змогу підприємству, працюючи збитково, покривати збитки. Однак ми вважаємо, що основою діяльності підприємства має бути здатність задовольняти вимоги контрагента та сплачувати виробничі потреби, а не орієнтація на погашення збитків. Хоча ця характеристика може розглядатись як додаткова ознака платоспроможності, з огляду на те, що здатність покривати збитки важлива для забезпечення продовження діяльності у короткостроковому періоді.

М.І. Лагун поєднує платоспроможність із фінансовим станом [18] «при гарному фінансовому стані підприємство стійко платоспроможне; при поганому – періодично або постійно неплатоспроможне. Найкращий варіант – коли у підприємства завжди є вільні кошти, яких достатньо для погашення зобов'язань. Але підприємство є платоспроможним і в тому випадку, коли вільних коштів у нього недостатньо, або вони зовсім відсутні, але підприємство здатне швидко реалізувати свої активи і розплатитися із кредитором». Автор ставить акцент на тісному взаємозв'язку між станом грошових потоків підприємства та рівнем його платоспроможності.

На думку О.Є. Гудзь [7], платоспроможність підприємства у широкому розумінні включає кредитоспроможність, податкоспроможність та ліквідність підприємства. Проте, слід зауважити: ліквідність підприємства значною мірою визначає його платоспроможність за умови наявності у складі поточних активів високоліквідних елементів. Підприємство, маючи високий рівень товарних запасів, що не відповідають вимогам ринку, і дебіторську заборгованість неплатоспроможних клієнтів, може характеризуватися високими показниками ліквідності, але при цьому бути практично неплатоспроможним. Аналогічно, наявність у підприємства коштів, достатніх для здійснен-

ня поточних платежів сьогодні, не гарантує його платоспроможність у перспективі, тобто його ліквідність.

Ванієва А.Р. [3] дає таке визначення платоспроможності підприємства: це такий стан його фінансів, при якому воно здатне виконати свої зобов'язання (короткострокові і довгострокові), використовуючи наявні активи, здійснювати платежі у терміни, встановлені угодами.

Дещо ширше трактують поняття платоспроможності підприємства Н.М. Ушакова, А.А. Мазаракі, Л.А. Лігоненко [21]. Платоспроможність визначається відповідністю доходів і витрат підприємства, яка у свою чергу забезпечує (або не забезпечує) можливість постійного або періодичного фінансування діяльності та виконання взятих зовнішніх зобов'язань.

О.А. Легченко [20] стверджує, що під платоспроможністю підприємств слід розуміти здатність підприємства протягом досить тривалого періоду часу здійснювати своєчасне й у повному обсязі обслуговування своїх боргових зобов'язань при одночасному підтриманні прийнятної динаміки основних фінансово-економічних і господарських показників. Журавльова Ю.Ю. [10] також обґрунтовує, що платоспроможність господарюючого суб'єкта – це не тільки здатність у повному обсязі та у визначений термін розраховуватися за своїми зобов'язаннями, а й спроможність здійснювати безперервну фінансово-господарську діяльність.

Проведене дослідження дає змогу зрозуміти, що поняття «платоспроможність», за своєю сутністю є досить широким, про що свідчить велика кількість підходів його визначення.

Узагальнення наявних досліджень дозволяє виокремити наступні принципові підходи до визначення платоспроможності підприємства (табл. 2).

Вивчення існуючих підходів до трактування платоспроможності підприємства, їх аналіз та осмислення дав нам можливість визначити її основні сутнісні характеристики (рис. 1) та сформулювати зміст цього поняття.

Платоспроможність - це важлива характеристика його фінансового стану, фінансового потенціалу, необхідна умова фінансової безпеки, при якому підприємство здатне виконувати у повному обсязі, у встановлений термін свої короткострокові та довгострокові зобов'язання, не порушуючи фінансову рівновагу та одночасно продовжуючи фінансування своєї операційної діяльності.

У науковій літературі триває дискусія щодо отождолення або відмінності понять «платоспроможність» та «ліквідність». Існуючі відмінності в трактуваннях поняття «платоспроможність» викликані, скоріше за все, змішуванням двох поглядів на поняття ліквідності: ліквідності як однієї з характеристик фінансової стійкості підприємства і, так званої, ліквідності балансу. З метою уникнення непорозумінь в трактуванні поняття «платоспроможність підприємства», необхідно розмежувати поняття «платоспроможність» та «ліквідність».

Підходи до визначення поняття «платоспроможність підприємства» [розроблено автором]

№ з/п	Підхід	Платоспроможність підприємства розглядається як ...	Науковці, що притримуються даного підходу
1.	3 позиції покриття короткострокових зобов'язань	можливість погашати свої термінові та поточні зобов'язання	Р.О. Костирко; Н.В. Колчина; В.В. Ковальов; Т.М. Ковальчук; П.В. Смірнова; Є.В. Мних;
2.	3 позиції покриття довгострокових зобов'язань	можливість погашати свої довгострокові зобов'язання	О.В. Єфімова; Е.А. Уткін
3.	3 позиції покриття сукупних зобов'язань	спроможність виконувати свої зобов'язання в цілому	Я.В. Васьковська; Н.В. Тарасенко; Н.Гавришко та С.Ярошук; А.Д. Шеремет; Л.А. Лахтіонова; Р.В. Федорович; В.М. Серединська, О.М. Загородна; В.І. Іващенко та М.А. Болух;
4.	3 позиції можливості забезпечення власного оборотного капіталу	здатність покривати свої збитки та мати в наявності власні оборотні кошти	Дж.Депалленс та Дж.Джоборд; Й.Ворст та П. Ревентлоу
5.	3 позиції покриття боргів та забезпечення операційної діяльності	здатність виконувати свої зобов'язання (коротко- та довгострокові), використовуючи усі наявні активи, та одночасно здійснювати свою основну діяльність	Ю.Ю. Журавльова; О.А. Легченко; О.Є Гудзь; А.А. Мазаракі, Н.М. Ушакова, Л.О. Лігоненко; А.Р. Ванієва; М.Н. Крейніна

Рис. 1. Основні сутнісні характеристики платоспроможності підприємства [складено автором]

Ліквідність активів – це їх здатність перетворюватися на гроші, тобто змінювати свою форму в часі без втрат поточної ринкової вартості. Таким чином, ліквідність балансу можна трактувати як узгодженість активів за рівнем ліквідності з зобов'язаннями за строком погашення. Платоспроможність виступає похідною від рівня ліквідності активів та ліквідності балансу та трактується як здатність підприємства

своєчасно та в повному обсязі провести розрахунки за своїми зобов'язаннями.

Платоспроможність як визначальна характеристика, що є індикатором можливості банкрутства завжди виступала важливим об'єктом дослідження. В умовах розвитку стейкхолдерського підходу, який постулює необхідність створення цінності та задоволення інтересів усіх зацікавлених сторін в процесі господарської діяльності актуалізує питання вивчен-

ня платоспроможності. Зважаючи на те, що платоспроможність підприємства є не лише характеристикою фінансового стану, а і відображенням захищеності інтересів різних контрагентів підприємства,

її забезпечення безпосередньо пов'язане із захистом інтересів стейкхолдерів, а, відтак, і забезпечення фінансової безпеки підприємства (табл. 3).

Таблиця 3

Платоспроможність як характеристика захищеності інтересів стейкхолдерів [складено автором]

Стейкхолдери	Фінансові інтереси	Платоспроможність як здатність задовольняти фінансові інтереси
Постачальники	Вчасна оплата поставлених товарів	Здатність вчасно виконувати зобов'язання перед постачальниками
Фінансові кредитори	Вчасне погашення відсотків та основної суми боргу	Здатність вчасно погашати борги та поточні платежі по їх обслуговуванню
Держава	Вчасна сплата податків	Здатність вчасно сплачувати податки
Персонал	Вчасне отримання зарплати	Здатність вчасно та в повному обсязі сплачувати заробітну плату
Акціонери (власники)	Вчасне отримання дивідендів та контроль над підприємством	Здатність вчасно сплачувати дивіденди, утримувати контроль над підприємством, уникати банкрутства

Якщо підприємство фінансово стійке та платоспроможне, воно має переваги перед іншими організаціями такого ж профілю в залученні інвестицій, отриманні кредитів, виборі постачальників, а також у виборі кваліфікованих кадрів. Ну і звісно, воно не вступає в конфлікти з державою та суспільством, оскільки вчасно сплачує податки в бюджет, внески в соціальні фонди, заробітну плату працівникам, дивіденди – акціонерам, а банкам гарантує повернення кредитів та сплату відсотків по них.

ВИСНОВКИ

Дослідження еволюції концепції платоспроможності дозволило констатувати поступове розширення трактовки поняття «платоспроможність підприємства», а компаративний аналіз наявних праць виокремити його основні сутнісні характеристики, що дозволило сформулювати зміст поняття як важливої характеристики його фінансового стану, фінансового потенціалу, необхідної умови фінансової безпеки, при якому, підприємство здатне виконувати у повному обсязі, у встановлений термін свої короткострокові та довгострокові зобов'язання, не порушуючи фінансову рівновагу та одночасно продовжуючи фінансування своєї операційної діяльності. Визначено, що в умовах розвитку стейкхолдерського підходу в управлінні платоспроможність може розглядатись не лише характеристикою фінансового стану підприємства, а і як здатність задовольняти фінансові інтереси різних зацікавлених сторін і відповідно визначати стан фінансової безпеки. Таким чином, платоспроможність є важливим об'єктом управління підприємством, що потребує вдосконалення теоретичних та практичних підходів в цій сфері. Конкретизація видів платоспроможності, формування системи оціночних показників, розроблення принципів та процесу управління нею будуть напрямками подальших досліджень автора.

Список використаних джерел

1. Depallens G., Jobard J.P. Gestion financiere de l'entreprise / G. Depallens, J.P. Jobard. – P.: Sirey 9 edition, 1986. – P. 85.
2. Бечко П.К. Сутність платоспроможності підприємства / П.К. Бечко, О.А. Непочатенко. //

Вісник ХНТУСГ. Серія «Економічні науки». – 2010. – №98. – С. 104–110.

3. Ванієва А.Р. Ліквідність та платоспроможність будівельних підприємств: оцінка і прогнозування (на прикладі Автономної Республіки Крим): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук: спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / Ванієва А.Р. – Київ, 2011. – 22 с.

4. Васьковська Я.В. Оцінка економічного потенціалу підприємства як складова процесу реструктуризації: методичний аспект / Я.В. Васьковська // Вісник економіки транспорту і промисловості, Збірник науково-практичних статей. Розділ: Економіка підприємства. – Харків. – 2009. – С. 121-124.

5. Ворст Й. Економіка фірми: Пер. с дат. А.Н. Чеканского, О.В. Рождественского. / Й. Ворст, П. Ревентлоу. – М.: Высшая школа, 2004. – 264 с.

6. Гавришко Н. Взаємозв'язок економічних понять: фінансовий стан підприємства, платоспроможність, фінансова стійкість, ліквідність / Н. Гавришко, С. Ярошук. // Наукові записки: зб. наук. праць каф. екон. аналізу Терноп. нац. екон.ун-ту.. – 2006. – №15. – С. 107–110.

7. Гудзь О.Є. Діагностика та управління платоспроможністю в аграрних підприємствах / О.Є. Гудзь. // Сталій розвиток економіки. – 2011. – №7(10). – С. 323–326.

8. Економічна енциклопедія: у трьох томах. Т. 2 / Редкол.: С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр «Академія», 2000. – 864 с.

9. Ефимова О.В. Как анализировать финансовое положение предприятия / О.В. Ефимова. – М.: Интел-Синтез, 1994. – 118 с.

10. Журавльова Ю.Ю. Платоспроможність підприємства та шляхи її забезпечення (на прикладі харчової промисловості): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук: спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / Журавльова Ю.Ю. – Київ, 2007. – 22 с.

11. Іващенко В.І, Болюх М.А. Економічний аналіз господарської діяльності. - К.: ЗАТ «Нічлава», 1999. – 204 с

12. Інструкція №10 «Про порядок регулювання й аналізу діяльності комерційних банків». Затвер-

джено постановою Правління Національного банку України від 30.12.1997 р. №469 (Комп'ютерна правова система «Ліга:Закон»)

13. Ковалев В.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия : учебное пособие / В.В. Ковалев, О.Н. Волкова. – М.: ООО«ТК Велби», 2002. – 424 с.

14. Ковальчук Т.М. Оперативний економічний аналіз в управлінні агропромисловим виробництвом: монографія / Т.М. Ковальчук. – К.: Ін-т аграр. Економіки, 2001. – 518 с.

15. Колчина Н.В. Финансы организаций (предприятий) / Н.В. Колчина. – М.: Юнити-Дана, 2007. – 383 с.

16. Костирко Р.О. Финансовый анализ: навчальний посібник / Р.О. Костирко. – Х.: Фактор, 2007. – 784 с.

17. Крейнина М.Н. Анализ финансового состояния и инвестиционной привлекательности акционерных обществ в промышленности, строительстве и торговле / М.Н. Крейнина. – М.: ДИС, 1994. – 256 с.

18. Лагун М.І. Методичні аспекти аналізу платоспроможності підприємства / М.І. Лагун. // Формування ринкових відносин в Україні. – 2006. – №2. – С. 53–57.

19. Лахтіонова Л.А. Финансовый анализ субъектов господарювання: монографія / Л.А. Лахтіонова. – К.: КНЕУ, 2009. – 378 с.

20. Легченко О.А. Управление платоспроможностью промышленных предприятий: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук: спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» / Легченко О.А. – Запоріжжя, 2010. – 24 с.

21. Мазаракі А.А. Економіка торговельного підприємства / А.А. Мазаракі, Н.М. Ушакова, Л.О. Ліго-

ненко; під ред. проф. Ушакової Н.М. – К.: Хрещатик, 1999. – 800 с.

22. Методичні рекомендації з аналізу фінансово-господарського стану підприємств і організацій. Державна податкова адміністрація України. Лист від 27.01.98 р. №759/10/202117 (Комп'ютерна правова система «Ліга:Закон»)

23. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку 2000: [Пер. з англ. за ред. С.Ф. Голова] – К.: Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 2000. – 1272 с.

24. Мних Є.В. Економічний аналіз: підручник / Є.В. Мних. – К.: Знання, 2011. – 630 с.

25. Смірнова П.В. Оцінка ліквідності та платоспроможності підприємств роздрібної торгівлі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук: спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» / Смірнова П.В. – Харків, 2009. – 18 с.

26. Ситник Г.В. Финансы торговлі: монографія / Г.В. Ситник –К.: КНТЕУ, 2014. - 672 с.

27. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз діяльності промислового підприємства / Н.В. Тарасенко. – Львів: ЛБІ НБУ, 2000. – 485 с.

28. Уткин Э.А. Финансовый менеджмент: учебник для вузов / Э.А. Уткин. – М.: Зеркало, 2001. – 264 с.

29. Федорович Р.В. Економічний аналіз: навчальний посібник / Р.В. Федорович, В.М. Серединська, О.М. Загородна. – Тернопіль: Астон, 2010. – 624 с.

30. Шеремет А.Д. Методика финансового анализа / А.Д. Шеремет, Р.С. Сафулин, Е.В. Негашев. – М.: Инфра-М, 2008. – 208 с.